

نقش صلح‌بانان زن کشورهای آفریقایی در ترویج و حفظ صلح جهانی

نازنین قاسمی^۱
حامد عامری گلستانی^۲
لنا عبدالخانی^۳
بهرام یوسفی^۴

چکیده

اگرچه صلح از کهن‌ترین آرمان‌های بشر است، تاریخ بشر مشحون از درگیری‌ها، تعارضات و برخوردهاست. در این میان زنان نقش پررنگی در حفظ صلح و ترویج آن دارند و حضور زنان در عملیات حفظ صلح، پاسداری از صلح در جهان است؛ گسترش رویکرد صلح‌طلبانه در سطح جهان مدیون نقش زنان در ترویج صلح است و زنان بخشی از عملیات صلح‌طلبانه را بر عهده دارند. یکی از بزرگ‌ترین وظایف صلح‌بانان زن در سازمان ملل متحد، مسئولیت حفظ و ترویج صلح است که در این تحقیق با تمرکز بر سه منطقه سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج مدنظر قرار گرفت. سؤال اصلی پژوهش این است که صلح‌بانان زن، چه نقشی را در جهت برقراری صلح در این مناطق داشته‌اند؟ تحقیق حاضر با رویکردی فمینیستی و بر پایه نظریه فمینیسم صلح‌طلب و از طریق منابع کتابخانه‌ای و روش توصیفی نقش صلح‌بانان زن را در حفظ ثبات امنیت سیاسی و فرهنگی؛ اجتماعی و اقتصادی، زیست‌محیطی و در نهایت امنیت زنان و کودکان از سوءاستفاده‌های جنسی مطرح کرده و به این فرضیه رسیده است که حضور نیروهای حافظ صلح زن به دلیل استعدادها، ویژگی‌ها و مزایای عملی، به داشتن یک عملیات حفظ صلح مؤثرتر کمک کرده است و به این دلیل هم شاهد گسترش صلح‌بانان زن در عملیات حفظ صلح هستیم.

کلیدواژه‌ها: صلح‌بانان زن، صلح جهانی، سودان جنوبی، لیبی، ساحل عاج.

۱ - دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، واحد بین‌المللی خرمشهر، خلیج فارس، دانشگاه آزاد اسلامی، خرمشهر، ایران.

۲ - استادیار گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران نویسنده مسئول: hamed.ameri@iauhvaz.ac.ir

۳ - استادیار گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، اهواز، ایران

۴ - استادیار گروه علوم سیاسی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، اهواز، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۱۴

The Role of Women Peacemakers of African Countries in Promoting and Maintaining World Peace

Nazanin Ghasemi

PhD Student, Department of International Relations, University of Khorramshahr Persian Gulf International

Hamed Ameri Golestani¹

Assistant Professor, Department of Political Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Lena Abdolkhani

Assistant Professor, Department of Political Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Bahram Yousefi

Assistant Professor, Department of Political Sciences, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran

Abstract

Peace is one of the oldest ideals of mankind, although human history is full of conflict, and confrontation. Women have a strong role in peacekeeping and promotion of peace. Their participation in peacekeeping operations is world peace advocacy; the worldwide peacekeeping approach owes a great deal to women's role in creating, sustaining, and promoting peace. The responsibility of maintaining and promoting peace is one of the major tasks of women peacemakers at the United Nations. In this study, we focused on South Sudan, Libya and Ivory Coast. What strategies female peacekeepers had to make in order to secure peace in these areas? In the present study, based on the theory of pacifist feminism and through library resources and a descriptive-analytical approach, we investigated the role of female peacekeepers in maintaining political, cultural, socio-economic, environmental, and ultimately security of women and children from sexual abuse. We therefore hypothesized that the presence of women peacekeepers, their talent, and scientific advantages help a peacekeeping operation more effectively, so we observe more female peacekeepers in peacekeeping operations d

Keywords: Female Peacekeepers, World Peace, South Sudan, Libya, Ivory Coast.

مقدمه

صلح جهانی به عنوان «نهاد یک نظم بین‌المللی مبتنی بر عدالت» از طریق ایجاد روابط دوستانه و ثبات و پایداری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و عدم نقض حقوق بشر تعریف می‌شود. پس از انعقاد

¹ Corresponding Author: hamed.ameri@iauahvaz.ac.ir

صلح و ستفالی در سال ۱۶۴۸ و شکل‌گیری نظام دولت مکتب، مفهوم امنیت ملی در روابط بین‌المللی مطرح شد و با گذشت زمان و تعمیق روابط بین‌المللی، مفهوم امنیت بین‌المللی نیز پا به عرصه حیات گذاشته است (Ashrafi, 2014, p.86). جهانی شدن سبب تغییر مفهوم صلح و امنیت بین‌المللی منبث از نظام وستفالیایی شد. در این دوره، ماهیت تهدیدات تغییر یافته و تهدیدات از جنبه نظامی به حوزه‌های دیگر از جمله فقر و گرسنگی، تروریسم، قاچاق و جرائم سازمان‌یافته، شیوع بیماری‌های مسری، مهاجرت‌های بی‌رویه، محیط‌زیست و نقض حقوق بشر تسری یافته است؛ بنابراین دیگر صرفاً دولت‌ها منشأ تهدید تلقی نمی‌شوند؛ بلکه ممکن است کل جامعه بشری اعم از افراد، نهادهای بین‌المللی و دولت‌ها سبب بروز تهدیدات تلقی شوند (Bari, 1999, p.34).

بررسی‌ها نشان داده که اقدامات تجاوزکارانه، درگیری‌های نظامی، سیاست‌های استعماری و هرگونه مداخله خارجی، تروریسم و رفتارهای خشونت‌آمیز، زنان را بیشتر مورد آسیب قرار داده است. نقض حقوق انسانی زنان و کودکان در جریان جنگ‌ها و درگیری‌های نظامی به‌طور آشکار، بنیان‌های سلامت و امنیت جامعه بشری را مورد تهدید قرار داده است. از سوی دیگر هزینه‌های گزاف مسابقات تسلیحاتی و سیاست‌های نظامی گرایانه نیز با تخصیص منابع ضروری برای توسعه همه‌جانبه و فقرزدایی و کاهش آثار محرومیت و عقب‌ماندگی بازهم بر مشکلات و مصائب زنان جهان افزوده است. بر این اساس در سال‌های اخیر سه حوزه صلح و امنیت، توسعه پایدار و حقوق بشر هسته اصلی فعالیت‌های سازمان ملل را تشکیل داده است. باید پذیرفت، وضعیت زنان در عرصه بین‌المللی منبث از دو جهت می‌باشد. از یک‌سو زنان، با فروپاشی زیرساخت‌های اجتماعی و سیاسی در نتیجه جنگ و نظامی‌گری دولت‌ها به‌عنوان نخستین گروهی هستند که زیان می‌بینند و از سوی دیگر توان‌مندی زنان در تصمیم‌گیری‌ها و توانایی مدیریت در سطح بین‌المللی محرکی برای حفظ صلح می‌باشند. یکی از عناصر اصلی برنامه شرکت دادن زنان در تمام جنبه‌های عملیات صلح، رایزنی و حفاظت از آن‌هاست. تاکنون زنان در مذاکرات بین‌المللی نقش مهمی را ایفا کرده‌اند که به‌عنوان مثال منجر به توافق‌نامه صلح سال ۲۰۰۴ گواتمالا شدند.

به‌نظر می‌رسد یکی از عمده‌ترین دلایل تلاش جامعه جهانی برای کمک و حمایت از زنان به دست‌یابی فرصت‌های برابر، ریشه در این باور دارد که آن‌ها نسبت به مردان از پتانسیل‌های بیشتری برای برقراری صلح و آرامش در دنیا، همچون تلاش‌های جدی در جهت حذف تسلیحات کشتار جمعی و... برخوردارند.

با یانیم^۱ معتقد است درک این حقیقت که زنان می‌توانند آثار مخرب جنگ، تخاصم را در سراسر جهان کاهش دهند، برای پیشبرد مذاکرات صلح در ابعاد جهانی بسیار مهم و اثرگذار است. آمارها نشان می‌دهد از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۱ میلادی کمتر از چهار درصد امضاکنندگان توافق‌نامه‌های صلح و کمتر از ده درصد مذاکره‌کنندگان صلح، زنان بوده‌اند. در مأموریت‌های صلح‌بانی و سرویس‌های امنیتی داخلی مناطق دارای درگیری و نزاع، در سراسر دنیا نیز به زنان فرصت مشارکت کمتری داده شده است؛ در حالی که بر اساس چشم‌اندازهای قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت سازمان ملل مبنی بر «زنان، صلح و امنیت»^۲ (۲۰۰۰) صلح پایدار بدون مشارکت زنان و دختران به هیچ وجه محقق نخواهد شد (Saeedi, 2018). خصوصیات زنانه، همچون «تمایل برای برخورداری از امکان رهبری جمعی»، «داشتن دیدگاه‌های کلان نسبت به موضوعات مرتبط با اطفال، زنان و جامعه»، «سلسله‌مراتبی عمل نکردن برای ریشه‌یابی منازعات»، «داشتن نگرانی‌های عمیق نسبت به امنیت غذایی، آب و آوارگان»، «کمک‌های روان‌درمانی» در کنار ارائه راهبردهایی که معمولاً مسائل زیستی، مراقبت‌های بهداشتی، آموزشی، عدالت و امنیت انسان را مورد توجه قرار می‌دهند از مواردی است که تقویت حضور زنان را در عملیات صلح، ضروری می‌کند (Shadmani, 2016).

به‌طور کلی حضور نیروهای زن حافظ صلح یک نیاز مبرم و اساسی است. در بسیاری از موارد زنان می‌توانند در جمع‌آوری اطلاعات در خصوص قربانیان خشونت‌های جنسی و فیزیکی، همکاری با زندانیان زن، استقرار مجدد آرامش و برگرداندن زنان درگیر در مناقشات و درگیرهای بین‌المللی به زندگی شخصی‌شان و کمک به آموزش نظامی دانشجویان نظامی زن در آکادمی‌های پلیس را با کیفیت بهتری انجام دهند. تاکنون ۳۰٪ از نیروهای نظامی حافظ صلح را زنان تشکیل داده‌اند (United Nations, 2000). مشارکت زنان در بخش امنیتی با شکایت‌های سوءرفتاری کمتری همراه است و ادراک شهروندان از یکپارچگی نیروها را بهبود می‌بخشد (Bigio & Vogelstein, 2018). مقاله حاضر با روش توصیفی به دنبال پاسخ‌گویی به این پرسش است که صلح‌بانان زن سازمان ملل در عملیات حفظ صلح (PKOs) چه نقشی را در جهت برقراری صلح در جامعه بین‌المللی ایفا کرده‌اند؟ در این تحقیق، با بررسی نقش و تأثیر آنها در کشورهای سودان، لیبی، ساحل عاج به نظر می‌رسد که حضور این نیروها باعث شده از یک سو در حفظ

1- Winnie Byanyima

2 - Women, Peace and Security

3 - UN peacekeeping operations

ثبات و امنیت سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، اجرای عدالت بین‌المللی، حفظ امنیت محیط‌زیست و از سوی دیگر در حفظ و امنیت زنان و کودکان از سوء‌استفاده‌های جنسی و نیز حفظ عدم خشونت علیه زنان عملیات صلح سازمان ملل مؤثرتر عمل نموده باشند.

پیشینه پژوهش

(De la Vega & Haley Nelson, 2006) مقاله‌ای با نام «نقش زنان در برقراری صلح و ثبات جهانی» به انجام رساندند. نتیجه، حاکی از آن بود که تصمیم‌گیری‌های صلح و امنیت کامل در سطوح ملی و بین‌المللی بدون مشارکت زنان اثرگذاری چندانی ندارد. به‌همین خاطر کشورها بایستی در بررسی و تدوین قوانین روشن در استفاده از زنان و حفظ کرامت و امنیت جنسی آنان اهتمام ورزند. (Women, Peace and Freedom, 2017) نیز در گزارش کنفرانس سالانه خود تحت عنوان «نقش زنان در صلح پایدار» نوشته است؛ زن به دلیل نقش خاصی که در تأمین صلح بر عهده دارد به سرمایه‌های درونی مجهز است که جامعه مدنی در رشد خود نیازمند به این ارزش‌ها است. یکی از این سرمایه‌های درونی عاطفه است و در طول تاریخ در تمامی اجتماعات نمودهای بسیار شکوهمندی داشته است که این میل درونی اگرچه در تمام انسان‌ها کم‌وبیش وجود دارد؛ اما نزد زن بیشتر است. فرانسیس فوکویاما^۱ در مقاله‌ای با عنوان «زنان و تحول سیاست‌های جهانی»^۲ معتقد است خشونت در مردان چهره بین‌المللی را با جنگ و ستیز و خون‌ریزی قرین ساخته است، درحالی که یک جهان زن‌سالار واقعی کمتر مستعد مناقشه، صلح‌آمیز و مبتنی بر همکاری است. نتیجه آنکه به نظر فوکویاما (Fukuyama, 1998) جهانی که توسط زنان اداره شود، جهانی است که همه جوامع فراصنعتی و یا غربی به سوی آن در حرکت هستند. به تدریج که زنان در این کشورها قدرت را به دست می‌گیرند این کشورها علی‌القاعده کمتر تجاوزگر، ماجراجو، رقابت‌طلب و خشن می‌شوند (Fukuyama, 1998, p.12).

صانع‌پور (۲۰۱۷) در مقاله‌ای با عنوان «حضور مادرانه زنان در قدرت و سیاست» پیشنهاد می‌کند تا در کنار مردان، زنان نیز با حضور مادرانه‌شان در تصمیم‌گیری‌های کلان و سیاست‌ورزی‌های ملی و جهانی مشارکت داشته باشند تا صلح و مهربانی بر جوامع ملی و جهانی حاکم شود، تعاملات هم‌افزایانه در قدرت و سیاست جایگزین تقابل‌های مخرب کنونی گردد. شادمانی (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان «نقش

1 -Francis Fukuyama

2 -Women and the Evolution of World Politics

زنان در مخاصمات و استقرار صلح» نتیجه‌گیری کرده است اکثر فعالیتهای زنان در برقراری صلح بر مبنای فمینیسم صلح طلب می‌باشد؛ اما چالش‌هایی در جهت قبول مدیریت زنان در ایجاد صلح وجود دارد همچون: وجود باورهای سخت‌اندیشانه درون‌بخشی از لایه‌های اجتماعی جوامع، نفوذ سیاسی، تجربه‌های آزار جنسی، تبعیض و تعصبات جنسی در خصوص زنان، فقدان منابع مالی و... بر اساس مطالعات صورت گرفته چهارچوب نظری مقاله حاضر، نظریه فمینیسم صلح طلب به دلیل جامعیت بیشتر در تبیین موضوع مورد نظر است. نظریه فمینیسم صلح طلب بر این اعتقاد بود که زنان به دلایل زیست‌شناختی و بار عاطفی می‌توانند از بروز جنگ در جهان جلوگیری کنند؛ همچنین ریشه صلح‌طلبی زنان و آمادگی بیشتر تصمیم‌گیری در سیاست خارجی یا تأثیرگذاری بر این تصمیمات، در تفاوت زیست‌شناختی میان زنان و مردان ریشه دارد؛ بنابراین می‌بایست وظایفی در زمینه استقرار و حفظ صلح به آنان محول شود؛ لذا پیش‌بینی می‌شود کشورهای آفریقا نیازمند حضور زنان در جهت کمک به اقرار آسیب‌پذیر همچون زنان و کودکان در پیشگیری از خشونت علیه زنان و سوءاستفاده‌های جنسی و ایجاد صلح و امنیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آنان باشند. بر همین اساس از ۸ نفر از صلح‌بانان و فعالان این عرصه در مناطق مذکور و تحلیل گفته‌های آنان استفاده گردیده است.

جدول (۱): افراد نمونه و معرفی صلح‌بانان زن از سه منطقه (سودان جنوبی، لیبی، ساحل عاج)

ردیف	نام صلح‌بان زن	حوزه فعالیت	تاریخ فعالیت
۱	انکوسازانا دلامینی زوما ^۱	رئیس اتحادیه آفریقا	۱۹۹۴
۲	ریدا التابالی ^۲	فعال زنان لیبی	۲۰۱۱-۲۰۱۸
۳	آلا مورابیت ^۳	فعال زنان لیبی	۲۰۱۵-۲۰۱۶
۴	هاجر شریف ^۴	فعال زنان لیبی	۲۰۱۷-۲۰۱۹
۵	سهام سرگیوا ^۵	فعال زنان و نماینده بوده شده پارلمان لیبی	۲۰۱۸
۶	زهرا لانگهی ^۶	فعال زنان لیبی	۲۰۱۱-۲۰۱۸
۷	اما مادزیوا ^۷	صلح‌بان زن اهل زیمباوه فعال در سودان	۲۰۱۹

1- Nkosazana Dlamini-Zuma

2- Rida al-Tabali

3- Alaa Murabit

4- Hajar Sharif

5- Seham Sergiwa

6- Zahra' Langhi

7- Emma Madzieva

۲۰۱۷	صلح‌بان زن اهل آفریقای شمالی فعال در سودان	پرل بلک ^۱	۸
------	--	----------------------	---

مبانی نظری پژوهش

فمینیسم صلح طلب

فمینیسم صلح طلب^۲ که حاصل تلفیق آرمان‌های فمینیستی با آرمان‌های عام‌تر اجتماعی است، بر این اعتقاد است که زنان به دلایل زیست‌شناختی و بار عاطفی می‌توانند از بروز جنگ در جهان جلوگیری کنند؛ بنابراین می‌بایست وظایفی در زمینه استقرار و حفظ صلح به آنان محول شود. اندیشمندان دیدگاه زیست‌شناختی معتقدند که ریشه صلح‌طلبی زنان و آمادگی بیشتر تصمیم‌گیری در سیاست خارجی یا تأثیرگذاری بر این تصمیمات، در تفاوت زیست‌شناختی میان زنان و مردان ریشه دارد. از آنجاکه زنان توانایی به دنیا آوردن و بزرگ کردن کودکان را دارند، به حفظ حیات انسانی و پرهیز از هزینه‌های انسانی تمایل دارند و صلح طلب هستند. اصل قدیمی «مردان جنگ طلب» هستند، پس باید شهروند و حاکم باشند، کاملاً رد نمی‌شود، بلکه واژگون می‌شود تا از آن برای استدلال حضور زنان در سیاست خارجی استفاده شود (Sabouri, 2012, p.173).

تحقیقات نشان داده است شکاف عمیقی میان دیدگاه صلح‌طلبانه زنان و مردان وجود ندارد، اما زنان صلح طلب تر هستند. حداکثر تفاوت مردان و زنان در این دیدگاه بررسی می‌شود که بر اساس آن زنان موجوداتی عاطفی هستند، در نتیجه به اخلاق مراقبت و اخلاق مسئولیت توجه می‌کنند؛ ولی مردان به اخلاق عدالت یا اخلاق مبتنی بر حقوق توجه دارند. برای زنان حفظ حیات، یک اصل است و صلح‌طلبی آنها نیز از همین جا نشئت می‌گیرد و آن دسته از فضایل مدنی که با فعالیت‌ها و ارزش‌های زنان پیوند دارد، به پیشبرد صلح کمک می‌کند و در مقابل جنگ از نمودهای پرخاشگری مردان تلقی می‌شود. فرانسیس فوکویاما^۳ دیدگاهی در خصوص صلح‌طلبی زنان دارد. وی معتقد است خشونت در انسان برخاسته از مدنیست اوست؛ چراکه انسان‌ها در ذات خود آرام و صلح‌جو هستند و «خشونت» و «مردسالاری» پدیده‌هایی هستند که بعدها به وجود آمده‌اند؛ به نظر فوکویاما (۱۹۹۸) جهانی که توسط زنان اداره شود، از قوانین متفاوتی تبعیت می‌کند و «آن جهانی است که همه جوامع فراصنعتی و یا غربی به سوی آن در حرکت هستند. به تدریج که زنان در این کشورها قدرت را در دست می‌گیرند، این کشورها علی‌القاعده کمتر

1 -Perl Black

2 -Peacemaking Feminism

3 -Francis Fukuyama

تجاوزگر، ماجراجو، رقابت‌طلب و خشن می‌شوند» (Fukuyama, 1998, pp.37-39). فمینیست‌های صلح‌طلب خود را در قبال زنان در دیگر کشورها مسئول می‌دانند و می‌کوشند از طریق اعمال فشار بر دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی از نظامی‌گری و جنگ در سراسر جهان جلوگیری کنند. این امر از دو طریق می‌تواند صورت پذیرد؛ یکی اینکه با اعمال فشار بر نهادهای دولتی اهداف صلح‌طلبانه وارد دستور کار حکومت شود و دیگر اینکه با افزایش حضور زنان در مقامات تصمیم‌گیرنده در زمینه این‌گونه سیاست‌ها تغییر ماهوی صورت گیرد (Moshirzadeh, 2011, p.431).

محافظت از غیرنظامیان در مقابل خشونت به یکی از عملیات‌های متعدد نیروهای حافظ صلح سازمان ملل تبدیل شده است (Malmbo, 2010). توجه به خشونت جنسی به‌مثابه منشأ اصلی درگیری‌ها و منازعات، هسته اصلی فمینیسم صلح‌طلب را تشکیل داده است. تفکر بنیادین گرایش فمینیسم صلح‌طلب بر این اساس شکل گرفته است که ظرفیت زنان برای جلوگیری از وقوع جنگ‌ها و درگیری‌ها به دلیل ویژگی‌های زیست‌شناختی و به‌عنوان مثال در پست‌های مدیریتی و نظامی در تمایل ذاتی زن برای زایش و حفظ حیات انسانی و توجه به اخلاق مراقبت و مسئولیت از طریق آموزش‌های لازم در وجود عاطفی زن تجسم یافته است. همچنین طبق نظریه مطرح شده پیش‌شرط‌هایی برای برابری زنان با مردان وجود داشت و ازجمله آن به‌کارگیری قوانین جدی علیه خشونت است که می‌تواند به مردان و زنان آفریقایی از طریق صلح‌بانان زن آموزش داده شود. اقدام به ایجاد پناهگاه‌های دولتی برای قربانیان خشونت خانگی، مراقبت از کودکان و زنان آسیب‌دیده، کاهش ورود اسلحه به مناطق لیبی، سودان جنوبی و ساحل عاج، ارتقای سطح سواد و تحصیلات زنان و کودکان، آموزش حقوق شهروندی و حقوق اساسی ازجمله کارکردهایی است که زنان در فرایند صلح‌بانی انجام می‌دهند. فعالیت‌های دیگر زنان صلح‌بان در این مناطق آزادسازی بازداشت‌شدگان، جلوگیری از اعزام کودکان به جنگ و ارسال کمک‌های بشردوستانه به شهرهای محاصره شده می‌باشد. به‌رحال تمرکز صلح‌بانان زن بر ارتقای آگاهی جامعه محلی در سطوح خانواده، جامعه و سیاست ملی است. حتی آموزش‌های صلح‌بانان زن به رهبران و مسئولان کشورها در جهت کاهش خشونت نسبت به زنان و کودکان بسیار تأثیرگذار بوده است (Sabrina, et. al., 2013, p.115).

به اعتقاد موحد (۲۰۰۶) در سال‌های اخیر، نهاد زنان ملل متحد در تلاش‌های خود برای ترویج صلح و امنیت در سطح جهان برنامه‌هایی را در دستور کار قرار داده است که در چهارچوب نظریات فمینیسم سنجیده می‌شود. فمینیسم به جنبش‌های سازمان‌یافته برای احقاق حقوق زنان و گاه به نظریه‌ای که برابری زن و مرد از جنبه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حقوقی معتقد است، اطلاق می‌شود. جنبش زنان

مجموعه تحولاتی است که از نیمه دوم قرن نوزدهم در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در بستر مدرنیته روی داده است. این جریان از جنبشی اجتماعی سیاسی آغاز و به مرحله نظریه‌پردازی منتهی شده است. آبوت و والاس^۱ آن را جنبشی می‌دانند که با رویکردی زنانه و باهدف رفع انواع تبعیض و ستم نژادی، طبقاتی و جنسیتی علیه زنان به وجود آمده است (Movahed, 2006, p.322).

مفهوم صلح

از آنجایی که مفهوم صلح دچار تحولاتی شده و از مفهوم سنتی و کلاسیک خود که آن را فقدان جنگ می‌دانست عبور نموده و در عصر کنونی فراتر از نبودن جنگ و منازعه تعریف می‌شود و دارای مفهوم کلان‌تر و موسع‌تری بوده و تنها به آن مفهوم مضیق و محدود محصور نشده است در این بخش از مقاله به دلیل ماهیت اقداماتی که توسط صلح‌بانان و به‌ویژه صلح‌بانان زن سازمان ملل متحد انجام می‌شود؛ ضروری می‌دانیم که به این مفهوم بپردازیم و همچنین به نقش زنان در فرایند صلح و نقش صلح‌بانان زن در سه کشور موردنظر تحقیق حاضر اشاره کنیم. به عقیده اندرسون (۲۰۰۴) در رابطه با مفهوم صلح تعاریف گوناگونی ارائه شده است و می‌توان بیان داشت که صبغه این مفهوم در شرق و غرب تا حدودی متفاوت از یکدیگر است. در غرب، مفهوم صلح با تأکید بر نبود خشونت معنا می‌شود (صلح منفی) درحالی که تعاریف شرقی بر حضور برخی شرایط جهت تحقق صلح تأکید دارند (صلح مثبت)، همچون تعادل، هارمونی، پایداری. درک جهانی از صلح مستلزم تجمیع این دو برداشت از صلح خواهد بود.

صلح، به‌عنوان «نهاد یک نظم بین‌المللی مبتنی بر عدالت» تلقی شده است؛ از این دیدگاه صلح به‌معنای برقراری و تداوم صلح نیست؛ بلکه انجام هر عملی که در تعارض با عدالت باشد ممکن است سبب تهدید صلح و نقض آن شود. این دیدگاه پس از پایان جنگ سرد قوام یافت. سران اعضای شورای امنیت در اعلامیه‌ای که در پایان نشست خود در ۳۱ ژانویه ۱۹۹۲ اعلام کردند: «امروز دیگر فقدان جنگ و مخاصمه مسلحانه میان دولت‌ها به مفهوم وجود صلح و امنیت بین‌المللی نیست. عدم ثبات و پایداری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و نقض حقوق بشر نیز تهدیدی علیه صلح و امنیت جهانی به حساب می‌آید». صلح جهانی ایده‌ای جهانی برای پرهیز از خشونت است که ملل جهان با رغبت برای رسیدن به آن همکاری می‌کنند، چه داوطلبانه و چه به‌وسیله نظامی حکومتی که از جنگاوری ممانعت

1 -Wallace C. and Clara A. Abbott

به عمل می‌آورد. این اصطلاح گاهی به از بین رفتن همه خصومت‌ها و عداوت‌ها بین همه افراد اطلاق می‌گردد (Badashti, 2016, p.3).

نقش زنان در فرایند صلح‌سازی

نقش زنان در تربیت کودکان، بر مبنای عشق و محبت است که این احساس عشق و محبت از مبانی صلح است. حضور زنان در جامعه، از یک سو منجر به تنوع می‌شود و از سوی دیگر زنان با خود نگرش‌ها و مهارت‌های جدیدی به همراه می‌آورند. زنان، هم در تغییر نگرش مؤثر هستند، هم دانش لازم را از زاویه دید خودشان در اختیار می‌گذارند. علاوه بر این، حضور زنان به همزیستی مسالمت‌آمیز و درک متقابل کمک می‌کند که این‌ها هم از مبانی صلح است. صلح توسط زنان به دلیل نقش ماهیتی و هویتی آنان پایدار خواهد بود. چون درک و احترام متقابل دوستی، محبت، تسامح، مدارا و تعادل را به همراه دارد. اخلاق، تعالی و تقویت سجایای اخلاقی از دیگر نتایج حضور مؤثر زنان است؛ زیرا آن‌ها هارمونی اجتماعی را شکل می‌دهند و نقشی راهبردی ایفا می‌کنند. نقش زنان در تربیت نسل جدید هم بسیار تأثیرگذار است. در حال حاضر، نمی‌توان توقع داشت مدارس به آموزش صلح بپردازند. مگر اینکه نگرش صحیحی نسبت به صلح به وجود بیاید و کتب درسی و برنامه‌های آموزشی از خشونت، تبعیض و بیانات نفرت‌زا دور باشد. زنان اگر در اداره مدارس و تهیه و تدوین کتب درسی وارد شوند، می‌توانند در رفع خشونت و تبعیض نقش مؤثری داشته باشند (Islami, 2017, pp.2-3).

به اعتقاد نوازنی (۲۰۱۴) مواردی چون: درک و احترام متقابل، دوستی، محبت، تسامح، مدارا و تعادل در زنان، ما را به نظریه فمینیسم سوق می‌دهد. بر اساس نظریه فمینیسم، فلسفه روابط بین‌الملل بر پایه تعامل و همکاری میان جوامع گوناگون است، نه تقابل، رقابت، جنگ و تعارض. بنابراین دولت‌ها در وابستگی متقابل به سر برده و به هیچ وجه این وضعیت آسیب‌پذیری تلقی نمی‌شود. طبق مطالعات فمینیستی از لحاظ اخلاقی مردان ضمن تأکید بر حقوق فردی، بر به کار بستن مقررات انتزاعی اصرار دارند، ولی زنان ضمن توجه به مسئولیت اعضای گروه نسبت به یکدیگر به چهارچوب‌های عینی و ملموس توجه می‌کنند. فمینیست‌ها معتقدند نگاه مردانه به روابط بین‌الملل سبب شده تا قدرت نظامی، پشتوانه‌ای برای منافع و امنیت ملی تلقی شود. درحالی که افزایش نیروهای نظامی نه تنها نمی‌تواند تأمین‌کننده منافع باشد بلکه سبب به مخاطره افتادن آن نیز می‌شود (Nawazani, 2014, p.95).

به اعتقاد فمینیست‌ها امروزه قدرت سخت‌افزاری اهمیت خود را از دست داده است. فمینیست‌ها برخلاف برداشت تک‌بعدی واقع‌گرایان از امنیت، برداشتی چندبعدی ارائه می‌کنند. امنیت در اینجا به معنای کاهش

همه انواع خشونت، از جمله فیزیکی، ساختاری و زیست محیطی است (نوازنی و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۰۲). تمرکز جامعه جهانی بر پرورش صلح بانان زن در مقابله با تنش ها و مذاکرات خصمانه میان دو کشور بسیار گره گشا خواهد بود چرا که گفت و گوهایی صلح متأثر از حضور زنان، بیشتر به توافق منتهی می شود و ماندگارتر است، به طوری که شانس ماندگاری توافق نامه ها از ۱۵ درصد به ۳۵ درصد افزایش یافته است (Young Truth, 2018, p.12).

زنان و مأموریت های صلح بانی در سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج

سودان جنوبی از دسامبر ۲۰۱۳ گرفتار جنگ داخلی و آشوب ناشی از بروز اختلاف نظر بین سالوا کرا^۱ رئیس جمهوری و ریک ماچار^۲ معاون وی شده است. شواهد مستند حاکی است در جریان درگیری های شدید، زنان سودان جنوبی در معرض تعرض جنسی توسط سربازان ارتش این کشور می باشند. دلیل این امر را می توان در وجود ساختار نامناسب و ناقص عدالت انتقالی ملاحظه کرد که زمینه های لازم برای تحقق این امر مهم را برای زنان در سودان پیش بینی نکرده است و به ویژه «وضعیت مناسبی برای شهادت دادن زنان در دادگاه های حقیقت یاب جرائم جنگی کشور سودان فراهم نمی کند» (UN Women, 2012). این موضوع در حالی است که اصلاح اوضاع ویژه امنیتی توسط صلح بانان زن پس از حوادث خشونت آمیز که عمدتاً با تبعات جنسیتی همراه است، نقش بسزایی در بازگرداندن اعتماد به نفس و اطمینان خاطر برای زنان دارد و اساساً آرامش آفرین است. خشونت جنسی در جنگ ها و پیامدهای خواسته و ناخواسته آن اعم از بیماری ها، مسائل بهداشتی جسمی و روانی، طرد شدن افراد پس از جنگ توسط خانواده ها، بی سرپرست شدن زنان یا بارداری های ناخواسته در شرایط بحرانی و درگیری ها از مهم ترین مشکلاتی است که زنان کشورهای آفریقایی با آن مواجه اند. برای مثال در نسل کشی رواندا به ۲۵۰/۰۰۰ تا ۵۰۰/۰۰۰ زن تجاوز شد. در سیرالئون در حدود ۵۰/۰۰۰ زن قربانی خشونت جنسی شدند. در ساحل عاج از سال ۱۹۹۸ تا کنون بیش از ۲۰۰/۰۰۰ زن و دختر مورد تجاوز و آزار جنسی قرار گرفته اند (UN Women, 2012). در همین حال، گزارش رییس نهاد زنان ملل متحد، از این واقعیت تلخ حاکی است که «در زمینه پیشگیری از مخاصمه، خشونت و نقض حقوق بشر زنان و دختران در برخی از کشورها از جمله لیبی، سودان جنوبی و ساحل عاج هنوز چالش هایی جدی وجود دارد» (Family and Women Analytical-News Database,)

1- Salva Kiir Mayardit

2- Riek Machar

گفتنی است در ۴ مارس ۲۰۱۶ دبیر کل سازمان ملل متحد سند شماره 70A/729 را مبنی بر اقدامات ویژه حمایت و جلوگیری از سوءاستفاده جنسی تنظیم کرده است (undocs, 2016) و در نهایت در اقدامی تکمیلی و کارساز شورای امنیت قطعنامه شماره ۲۲۷۲ را صادر کرده است (Security Council resolution, 2016) که مبین نکات کلیدی و مؤثری است، از جمله آنکه دبیر کل دستورالعمل کارکردی نیروهای حافظ صلح را تدوین کند و در صورت بروز و یا گزارش تخلفات و یا سوءاستفاده جنسی نیروهای پلیس و یا واحدهای نظامی حافظ صلح از زنان، به سرعت و با رعایت استانداردها و دیسپلین‌های نظامی نیروها را جایگزین و جابه‌جا کند. همچنین نظام تحقیق و ترمیم خسارات جبرانی جرائم پیش‌بینی شود، از جمله آنکه مساعدت شود تا اثر آلام وارده به این زنان کاهش یابد.

نیروهای صلح‌بانان زن سازمان ملل متحد در ساحل عاج برای جلوگیری و به صفررسانی سوءاستفاده جنسی، این عملیات را وفق قطعنامه ۲۲۷۲ شورای امنیت پی‌گیری می‌کنند تا با افزایش آموزش و آگاهی‌رسانی و نظارت به اهداف مذکور برسند؛ از جمله آنکه در ۲۰۱۸، تعداد ۴۸۲ جلسه حساسیت‌افزایی برای ۱۳۷۰ نفر از پرسنل نیروهای پلیس سازمان ملل^۱ سازمان‌دهی شده است و در کنار این امر (بروشور، فاکت‌نامه‌ها و آگهی‌ها) نیز چاپ شده است تا به‌عنوان بخشی از افزایش حساسیت مبارزه با سوءاستفاده جنسی از زنان مورد توجه قرار گیرد (Tawhidi, 2018, p.111). در طول جنگ داخلی لیبی در ۲۰۱۱، سهام سرگیوا^۲، از فعالان صلح‌بان زن شروع به مستندسازی موارد تجاوز و سوءاستفاده جنسی در میان زنان معترض کرد. او این کار را در تمام مدت حضور خود در مجلس ادامه داد. وی معتقد است دستگیری و آدم‌ربایی غیرقانونی زنان براساس دیدگاه‌های سیاسی یا وابستگی‌ها، ضربه جدی به حاکمیت قانون می‌زند و آشکارا نقض قوانین بین‌المللی بشردوستانه و حقوق بشری است. وی تأکید می‌کند که خاموش کردن صدای زنان در موقعیت تصمیم‌گیری قابل تحمل نخواهد بود و مجدداً تعهد جدی خود را برای پشتیبانی از نقش تعیین‌کننده زنان لیبیایی در صلح و مشارکت کامل آن‌ها در زندگی سیاسی و تصمیم‌گیری تأکید می‌کند. به اعتقاد وی، حضور افسران زن در لیبی به افزایش گزارش موارد مربوط به خشونت‌های جنسی و جنسیتی کمک کرده است. چرا که «برای یک زن آفریقایی بسیار آسان نیست که در مورد خشونت جنسی با یک افسر مرد صحبت کند، اما آن‌ها با افسران پلیس زن می‌توانند آزادانه صحبت کنند و

1- Unpol

2 -Seham Sergiwa

مشکلات روحی، روانی، اقتصادی و... را با آنان در میان بگذارند» (Malmbo, 2010). به‌طور کلی با توجه به اینکه بیشتر افراد نیازمند حمایت (آب، غذا و دارو) در کشورهای مقصد، زنان و کودکان هستند، حضور و مشارکت نیروهای حافظ صلح زن اهمیت بسیاری دارد. به‌علاوه، روحیات و عواطف زنان می‌تواند به بازسازی فیزیکی و روانی زنان و دختران و مردان کشورهای درگیر مخاصمات و افراد آسیب‌دیده در آن کمک کند و درنهایت باز تأکید بر آموزش مستمر نیروهای مختلف حافظ صلح است که می‌تواند موجب ملکه شدن روحیه تعاون، کرامت و همبستگی حافظین صلح شود.

نقش آموزشی و فرهنگی صلح‌بانان زن در کشورهای آفریقایی

صلح‌بانان زن اتحادیه آفریقا فرهنگ‌ها و تجربه‌های گوناگونی را با خود به مناطق درگیر، همانند سودان جنوبی، آموزش می‌دهند و از این طریق تأثیر بیشتری بر زندگی آنان می‌گذارند. لیبی یکی از سه کشوری است که بیشترین پرسنل یونیفرم‌پوش را در اختیار مأموریت حفظ صلح سازمان ملل قرار داده است. یکی دیگر از فعالیت‌های زنان صلح‌بان، مربوط به توسعه آموزش‌های بهداشتی و ایمنی جاده‌ها به کودکان است که طی آن از طریق آموزش می‌توان تصورات دانش‌آموزان را از صلح ارزیابی کرد (Malmbo, 2014). مورابیت^۱ از فعالان صلح‌بان زن عنوان می‌دارد: «زنان قاره آفریقا کماکان با موارد متعدد نقض حقوق بشر روبه‌رو هستند و قوانینی که برای دفاع از حقوق آن‌ها موجود است، اغلب به اجرا در نمی‌آیند». بنا به گفته وی، از هر ۳ زن آفریقایی یک زن در طول عمر خود به‌نوعی خشونت را تجربه می‌کند. او به ختنه میلیون‌ها دختر در سراسر جهان و ازدواج اجباری روزانه ۲۰ هزار زن زیر ۱۸ سال که نوزاد هم متولد می‌کنند، اشاره می‌کند که هنوز از جمله موارد عمده نقض حقوق زنان در سراسر جهان محسوب می‌شوند. با این وجود، تأثیرگذاری صلح‌بانان زن در مشارکت، از مرزهای این قاره فراتر رفته و این بانوان نقش مهمی در فرهنگ‌سازی ایفا می‌کنند. همچنین تلاش آنان برای ارتقای فعالیت زنان آفریقایی در زمینه‌های سیاسی و اجتماعی در ابعاد بین‌المللی کاملاً مشخص است (Women, Peace and Freedom, 2017). مورابیت معتقد است زنان طرفدار صلح اشتراکات محلی را شناسایی کرده و بستری را برای تقویت صدای خود ایجاد می‌کنند.

موضوع حائز اهمیت دیگر، بحث دین است. صلح‌بانان زن به شدت بر دین تمرکز دارند. متأسفانه در جامعه بین‌المللی و غربی، این عقیده وجود دارد که صحبت در مورد حقوق بشر صحبت کنید، نمی‌تواند با صحبت در مورد دین و ایمان همراه باشد. در اینجا، یک احساس وجود دارد، و آن اینکه، شما باید ایمان را به حداقل برسانید و افراد مؤمن، نادان یا عقب‌مانده هستند؛ بنابراین رویکرد صلح‌بانان کاملاً برعکس است و در حال گفت‌وگو برای تغییر این رویکرد هستند. افسران پلیس زن همراه با مأموریت سازمان ملل و اتحادیه آفریقا در دارفور^۱ (UNAMID) در یک اردوگاه پناهندگان، با برگزاری کلاس‌های زبان انگلیسی برای زنان و کودکان در صدد ایجاد اعتماد به نفس و اجرای برنامه‌هایی برای مردم محلی جهت یادگیری مهارت‌های جدید و همکاری با سازمان‌های بشردوستانه به منظور بهبود شرایط زندگی برای غیرنظامیان هستند. خصوصیات زنانه، همچون تمایل برای برخورداری از امکان رهبری جمعی، داشتن دیدگاه‌های کلان نسبت به موضوعات مرتبط با اطفال، زنان و جامعه، سلسله مراتبی عمل نکردن برای ریشه‌یابی منازعات، داشتن نگرانی‌های عمیق نسبت به امنیت غذایی، آب و آوارگان در کنار ارائه راهبردهایی که معمولاً مسائل زیستی، آموزش مراقبت‌های بهداشتی، عدالت و امنیت انسان را مورد توجه قرار می‌دهند از مواردی به‌شمار می‌آیند که تقویت حضور و آموزش زنان را به‌عنوان نیروهای حافظ صلح در سه منطقه موردنظر را ضروری می‌کند. دستاوردهای عملیات صلح سازمان ملل به‌ویژه در مورد آفریقای جنوبی گویای این واقعیت است که روحیه تعاون، مشورت و رابطه متقابل زنان از جمله عوامل موفقیت آنان برای ایجاد صلح پایدار است (Young Truth, 2018, p.12).

همچنین، در قالب فمینیسم صلح‌طلب، پیش‌شرط‌هایی برای برابری زنان با مردان وجود دارد و از جمله آن به کارگیری قوانین جدی علیه خشونت خانگی است که می‌تواند از طریق آموزش ارائه شود. همچنین صلح‌بانان زن می‌توانند اقدام به ایجاد پناهگاه‌های دولتی برای قربانیان خشونت خانگی، مراقبت از کودکان و زنان آسیب‌دیده، ساماندهی برنامه غذاخوری، آموزش حقوق کودکان در مدارس به آنان ارائه و آن‌ها را در ساخت صنایع دستی، بازی‌ها و ورزش‌های فیزیکی آموزش دهند. به گفته یکی از فرماندهان صلح‌بان زن، تعامل با دانش‌آموزان در راستای تشویق آن‌ها به شهروندان خوب و همچنین امید دادن به آن‌ها می‌باشد. او خاطر نشان کرد که نیروهای زن، دختران مدارس را با دانش پایه‌ای از دروس و روش‌های بهداشتی خوب مانند شست‌وشوی دست آشنا می‌کنند. صلح‌بانان همچنین آموزش‌هایی در مورد چگونگی

کاهش مصرف خانگی با استفاده از مواد بازیافتی برای تولید محصولات صنایع دستی و ارائه هدایای دستی به شرکت کنندگان و دانش‌آموزان برگزار کردند. گردان تیم زنان، ساختمان مدارس را بازسازی و از کودکان برای یادگیری در محیط راحت حمایت کردند. صلح‌بانان وسایلی هوشمند را که شامل فنون ریاضیات، جغرافیای پایه و درس‌های زبان انگلیسی به مدرسه بودند، اهدا کردند (UN News, 2017).

صلح‌بانان زن طرح خواندن درس و به‌طور گسترده‌تر، مهارت‌های دفاع از خود در لیبی را آموزش می‌دهند، کلاس‌های خشونت جنسی و ایدز و به‌طور کلی خدمات پزشکی را ارائه دادند. برخی در یتیم‌خانه و مدرسه محلی مشغول به فعالیت هستند (UN News, 2017). هاجر شریف^۱، یکی از فعالان صلح پایدار معتقد است: «صلح‌بانان زن، زنان را ترغیب می‌کند که در برابر خشونت در لیبی بایستند». شریف می‌گوید: «به‌مناسبت برنامه روز جهانی زن ما برای ارتقای نقش زنان و دختران جوان در امر صلح با CMI صحبت کردیم». وی عنوان داشت: «خانم‌های جوان غالباً نارضایتی‌های مختلفی را که باید در سطح عاطفی برطرف شوند، می‌شناسند». یکی از پروژه‌های این سازمان "Super Nsaween" است، این پروژه یک کمپین ارتباطی است که از داستان‌های نوع طنز استفاده می‌کند تا زنان را ترغیب کند در مقابل خشونت، چه از نظر سیاسی، چه از نظر جنسیتی، ایستادگی کنند (Amala, 2019).

حفظ امنیت زنان و کودکان در آفریقای جنوبی

قطعنامه‌ای که در تاریخ ۳۱ اکتبر ۲۰۰۰ تصویب شد، نقش زنان را در جلوگیری و حل و فصل اختلافات، مذاکرات صلح، ایجاد صلح، حفظ صلح، پاسخ بشردوستانه و بازسازی پس از جنگ دوباره را تأیید می‌کند. همچنین بر اهمیت مشارکت برابر و مشارکت کامل در تمامی تلاش‌ها برای حفظ و ارتقای صلح و امنیت تأکید می‌کند (Shadmani, 2016). از جمله فعالیت‌های زنان صلح‌بان مربوط به توسعه آموزش‌های بهداشتی و ایمنی جاده‌ها به کودکان است که طی آن از طریق آموزش می‌توان تصورات دانش‌آموزان را از صلح ارزیابی کرد (Amala, 2014). خانم ریدا التابالی^۲ در مصاحبه‌ای با مرکز خبرهای سازمان ملل متحد در مورد نقش زنان در صلح‌بانی عنوان داشت: نقش صلح نقش مهمی است که سربازان زن در طی مأموریت‌های حفظ صلح در آفریقای جنوبی ایفا می‌کنند، از جمله توانایی آن‌ها برای برقراری ارتباط بهتر با کودکان و زنان به دلیل آسیب‌پذیر بودن آنان در مناطق جنگی تحت تأثیر قرار داده است.

1-Hajar Sharif
2-Rida al-Tabali

سربازان زن در بسیاری از مأموریت‌ها از این گروه‌ها محافظت می‌کنند؛ زیرا آن‌ها به راحتی مشکلات قربانیان زن و همچنین چالش‌های کودکان را درک می‌کنند. در برخی مناطق، به خصوص مناطق اسلامی، زنان نمی‌توانند به طور مستقیم با مردان ارتباط برقرار کنند. آن‌ها با سربازان زن ارتباط برقرار می‌کنند و در مورد مشکلات خود صحبت کنند (Gaberkidan, 2016).

اطلاعات صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) نشان می‌دهد که به اقدام فوری برای پایان دادن به بیماری‌ها و زخم‌های زنانه و ازدواج فرزندان نیاز است. بیش از ۱۳۰ میلیون دختر و زن در ۲۹ کشور آفریقایی، جایی که این شیوه مضر رایج است، برحسب اطلاعات، زنان نوعی زخم تناسلی دارند. علاوه بر این، ازدواج کودکان در این کشورها زیاد است. بیش از ۷۰۰ میلیون زن ازدواج کرده کودک بوده‌اند، یعنی از سه نفر یک نفر کودک بوده و حدود ۲۵۰ میلیون نفر قبل از ۱۵ سالگی ازدواج کرده بودند. این اعداد می‌گوید صلح‌بانان زن باید تلاش‌هایشان را تسریع ببخشند و فراموش نشود که این اعداد نشان‌دهنده زندگی واقعی است (Gaberkidan, 2016). داده‌های جدید در ارتباط با اولین نشست در لندن توسط یونیسف و دولت انگلستان برگزار شد، برای حمایت از جلوگیری و پایان دادن به ازدواج کودکان و FGM (قطع عضو تناسلی)^۱ منتشر شد. ختنه کردن یا بریدن اندام تناسلی به شیوه‌هایی شامل برداشتن بخش یا بخش‌های عضو تناسلی خارجی دختر است. طبق گزارش سازمان ملل متحد، این عمل که هیچ مزیت‌های بهداشتی ندارد، موجب درد شدید از جمله خونریزی طولانی‌مدت، عفونت، ناباروری و مرگ است (Gaberkidan, 2016).

در همین حال، ازدواج کودکان می‌تواند منجر به نابودی و فقدان طول عمر آن‌ها شود. دخترانی که قبل از ۱۸ سالگی ازدواج کنند، بیشتر به خشونت مبتلا شده و به علت عوارض حاملگی و زایمان، بیشتر از زنان نوزاد خود را در ماه اول زندگی از دست می‌دهند (UN News, 2017). رید، در خصوص حقوق زنان در لیبی، معتقد است بدون حاکمیت قانون شبه‌نظامیان مسلح در لیبی سال‌به‌سال تعدادشان افزایش پیدا کرده و با رکود اقتصاد، مردان بیشتری به سمت اسلحه رانده می‌شوند. اسلحه‌هایی که به آسانی از طریق کشورهای خارجی و به صورت غیرقانونی وارد لیبی می‌شوند. همین امر نیز یکی از انتقادات اصلی ما به سازمان ملل و تصمیم‌گیرندگان بین‌المللی است که سبب کاهش تحصیلات و دانش دختران لیبی می‌شود و دختران زیادی به علت ترس و ناامنی از خواندن و نوشتن جا می‌مانند. وی معتقد است برخی از شبه‌نظامیان باندهای

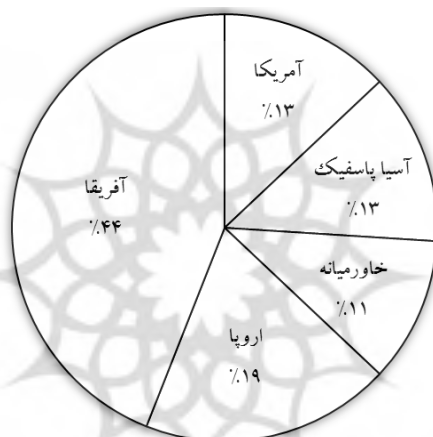
جنایتکاری هستند که با دولت‌های پیشین و کنونی لیبی در ارتباط هستند. جنگ در لیبی زنان و دختران را بیشتر در تنگنا قرار می‌دهد. جنگ با اشکالی از وحشی‌گری همراه است که بیشتر از مردان بر زنان تأثیر دارد و فعالیت آزادانه زنان را به شدت کاهش داده است. امروز نظامی‌گری و ناامنی برای زنان و دختران بسیار خطرناک است و نمی‌توانند به تنهایی فعالیت‌های اجتماعی همچون رانندگی انجام دهند. زنان به‌طور فزاینده هدف حمله و تهمت‌های فراوان قرار می‌گیرند. تنها نظامی‌سازی و ناامنی نیست که فعالیت زنان و دختران را محدود می‌کند. سایه جنگ فرهنگ ازدواج سریع زنان را نیز تقویت کرده است و می‌خواهد زنان زود ازدواج کنند، در خانه بمانند، فقط یک همسر باشند و فرزندان‌شان را پرورش دهند. ریداد ادامه می‌دهد: «در لیبی بسیاری از والدین فکر می‌کنند که ازدواج زود هنگام نوعی حمایت از دنیای بیرون خواهد بود. این نوع تفکری است که توسط جناح‌های افراطی که در جنگ داخلی به قدرت رسیده‌اند، ترویج می‌شود.» (Maier & Hamed, 2018).

در لیبی، سودان جنوبی و ساحل عاج تحصیلات برای دختران رو به کاهش است و ساختار فرهنگی که محافظه‌کار است می‌خواهد دانش دختران از خواندن و نوشتن مقدماتی فراتر نرود. بنابراین آثار و پیامدهای جنگ زنان را از آرزوهایشان باز می‌دارد. بسیاری از زنان پس از انقلاب ۲۰۱۱ به مبارزات ما برای برابری جنسیتی پیوستند، اما جنگ‌های داخلی سبب شد نقش‌شان تغییر یافته و به‌عنوان نان‌آوران اصلی برای زنده نگه داشتن فرزندان خود تبدیل شوند. او می‌گوید: «ما در تلاش هستیم تا به مقامات کمک کنیم و آنان را در مشارکت بیشتر زنان در روند صلح و امنیت و جلوگیری از خشونت مطابق قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت سازمان ملل متحد یاری رسانیم. ما شبکه‌ای از جامعه مدنی و فعالان زن ایجاد کرده‌ایم تا از این برنامه‌های صلح‌سازی حمایت کنیم. ترویج کامل حضور زنان در بازسازی لیبی با مخالفت‌های فراوانی روبه‌روست. متداول‌ترین پاسخی که مردان می‌دهند در حال حاضر زمان برای حضور فعال زنان مناسب نیست و زنان توانایی لازم را برای دفاع از حقوق ندارند. ما معتقدیم چنین پاسخی عقلانی نیست و تنها این نکته را ثابت می‌کند که در محرومیت قرار دادن زنان تضاد را تقویت می‌کند. زنان نمی‌توانند صبر کنند تا جنگ متوقف شود و سپس شروع به مطالبه‌گری کنند. زنان از حقوق اساسی برای مشارکت در همه ابعاد دولت‌سازی برخوردار هستند. نه تنها در خصوص برابری جنسیتی بلکه در خصوص همه ابعاد سیاسی، اقتصادی، ایجاد صلح پایدار زنان توانمندی وجود دارد که بسیار متخصص هستند. زنان صلح‌بان لیبی برای پیشبرد روند صلح به ایالات متحده می‌روند و با مقامات سازمان ملل متحد در آمریکا دیدار دارند تا در خصوص ارتقای مشارکت زنان در روند صلح صحبت کنند. چراکه بسیاری از زنان صلح‌طلب در

لیبی توانستند گروه‌هایی را باهم آشتی دهند». وی توضیح داد: «ما شبکه‌هایی را در جنوب لیبی ایجاد کردیم که زنان از قبایل مختلف بتوانند زیر یک چادر متحد شوند. این چادر به محلی برای اجتماع زنان و فضای امن برای به اشتراک گذاشتن درد اعضای خانواده گمشده تبدیل شد. این چادر تأثیر تعیین‌کننده‌ای برای بسیاری از زنان داشته است که تصمیم بگیرند فرزندان خود را به جنگ اعزام نکنند. کار زنان در کمک به آزادسازی بازداشت‌شدگان، جلوگیری از جذب کودکان در جنگ و ارسال کمک به شهرهای محاصره‌شده توسط زنان را وقتی سازمان‌های بین‌المللی نتوانسته‌اند این کار را انجام دهند برجسته می‌شود» (Women, Peace and Freedom, 2017).

اقدامات صلح بانان زن در کشورهای لیبی، ساحل عاج، سودان و بازخورد مثبت آن

سازمان ملل متحد در پایان دادن به جنگ کشورها، نقش مثبتی را ایفا نموده است؛ در نمودار زیر مأموریت‌های صلح‌بانی سازمان ملل متحد در عصر پس از جنگ سرد را به تفکیک به مناطق نشان می‌دهد.

شکل (۱): عملیات حفظ صلح صورت گرفته در دوره‌ی پس از جنگ سرد به تفکیک مناطق (UN News, 2017)

همین امر موجب شده است که سازمان ملل متحد تلاش‌های خود را برای افزایش تعداد افسران پلیس زن که در خدمت مأموریت‌های حفظ صلح در سراسر جهان بوده، به‌ویژه در برخی مناطق همچون لیبی، ساحل عاج، سودان، برجسته کند. سازمان ملل متحد به دنبال تقریباً ۳ برابر شدن تعداد صلح‌بانان زن از

پلیس سازمان ملل^۱ تا سال ۲۰۲۰ است. در گذشته سازمان ملل متحد یک تلاش به اصطلاح جهانی برای افزایش تعداد صلح بانان زن در خدمت مأموریت‌های حفظ صلح آغاز کرد و در حال حاضر از ۱۳۸۸۰ صلح بان زن که در ۱۷ مأموریت خدمت می‌کنند، فقط ۸/۵ درصد زنان هستند (Women, Peace and Freedom, 2017). انجام وظایفی همچون نظارت بر سایت‌های دولتی توسط مأموران صلح بان زن در کشورهای آفریقایی سبب تغییر نگرش و تشویق زنان بومی برای پیوستن به صفوف پلیس ملی لیبی و ساحل عاج و سودان است (Malmbo, 2010).

یکی از عملیات‌های حفظ صلح جاری سازمان ملل متحد در منطقه دارفور واقع در سودان است. در همه گزارش‌ها، گروه‌های شورشی دارفور به عنوان گروهی مشروع به تصویر کشیده می‌شوند. واقعیت آن است که منافع مشترک آمریکا و سایر قدرت‌های بزرگ و حتی سازمان ملل حکم می‌کند بحران دارفور و سودان تا حد امکان طولانی‌تر شود و به همین دلیل تاکنون هیچ طرح و راهکار مناسبی از سوی سازمان ملل برای حل بحران دارفور ارائه نشده است. در این زمینه وجود و حضور زنان به عنوان صلح بانان با توجه به جنسیت و ویژگی‌های روحی و روانی می‌تواند از سیاست‌ها و مناقشات پیچیده و از تجاوزات جلوگیری نموده و در جهت صلح و صلح سازی اقدام گردد (sajjadpour & Agham Mohammadi, 2015, p.184). افزایش نقش صلح بانان زن نه فقط به خاطر عدالت طبیعی لازم است؛ بلکه به این دلیل که زنان به یکی از مهم‌ترین وظایف یعنی آوردن صلح، ثبات و توسعه به جمعیت‌هایی که دچار درگیری هستند باز می‌گرداند، در سال ۲۰۱۰ دبیر کل بان کی مون در دیدار با صلح بانان زن در آفریقا گفت: انتخاب زنان در پروسه‌های سازمان ملل نیاز به آموزش کارآمدی بیشتری دارد تا افسران پلیس زن بیشتری بتوانند به عملیات حفظ صلح برسند. هدف تلاش جهانی نیز افزایش تعداد افسران پلیس زن در خدمت نیروهای پلیس صلح بانان زن کشورهای آفریقایی است. صلح بانان زن در لیبی و ساحل عاج با فعالیت‌های خود کارگاه‌هایی برای حل و فصل درگیری‌ها و میانجی‌گری در مورد آن‌ها تشکیل داده که قدرت زنان روستایی و به حاشیه رانده شده را افزایش داده و با خشونت در جامعه به مخالفت برخاسته‌اند (Pedersen, 2008, p.3).

صلح بانان زن اتحادیه آفریقا در یک اردوگاه پناهندگان در دارفور سودان جنوبی خوش آمدگویی را طبق سنت تایلندی به کودکان آموزش می‌دهند. صلح بانان زن فرهنگ‌ها و تجربه‌های گوناگونی را با خود همراه می‌آورند و از این طریق تأثیر بیشتری بر زندگی افرادی که به آن‌ها خدمت می‌کنند گذاشته و غنای

بیشتری به آن می‌بخشند. صلح‌بانان زن به‌عنوان بخشی از یک برنامه تعلیم حرفه‌ای به جوانان لیبی می‌آموزند که چگونه آجرها را روی هم بچینند. لیبی یکی از سه کشوری است که بیشترین پرسنل یونینفرم پوش را در اختیار مأموریت حفظ صلح سازمان ملل قرار داده است. یکی دیگر از فعالیت‌های زنان صلح‌بان مربوط به توسعه آموزش‌های بهداشتی و ایمنی جاده‌ها به کودکان است که طی آن از طریق آموزش می‌توان تصورات دانش‌آموزان را از صلح ارزیابی کرد (Amala, 2014).

از جمله اقدامات صلح‌بان زن در لیبی، ساحل علق و سودان می‌توان به چنین مواردی اشاره کرد:

۱. حل چالش‌های حضور زنان در صلح با توجه به درک عالی از مأموریت‌های خود در کشورهای سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج؛ ۲. به‌کارگیری قوانین جدی علیه خشونت جنسی از طرف سازمان ملل توسط صلح‌بانان زن که توانسته است به مردان و زنان سه کشور مذکور از طریق صلح‌بانان زن آموزش داده شود؛ ۳. گسترش پناهگاه‌های دولتی برای قربانیان خشونت خانگی در مناطق سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج؛ ۴. استفاده بیشتر از صلح‌بانان زن در جهت مراقبت از کودکان و زنان آسیب‌دیده در کشورهای لیبی، ساحل عاج و سودان؛ ۵. اختصاص بودجه کافی جهت توانمندسازی زنان بومی به‌عنوان صلح‌بان زن در جهت آموزش حقوق شهروندی، آموزش بهداشت، عدم اعزام فرزندان به جنگ، اشتغال‌زایی زنان در مناطق جهت جلوگیری از فقر و فحشا و امنیت شغلی، عدالت اجتماعی و... از طریق صلح‌بانان زن اعزامی از طرف سازمان ملل متحد؛ ۶. افزایش صلح‌بانان زن در این مناطق با توجه به توانایی آنان در برقراری ارتباط خوب با محیط زیست و انتقال فرهنگ زیست‌محیطی به نسل‌های آینده و هم‌چنین برنامه‌ریزی‌های دقیق برای اصلاح محیط زیست هم‌چون مدیریت استفاده از خودرو، ظروف پلاستیکی، مدیریت آب و... در مناطق سه‌گانه توسط زنان صلح‌بان (van den Heuvel, 2018).

صلح‌بانان زن و حفظ محیط زیست

همان‌طور که گفته شد، نیمی از جمعیت جهان را زنان تشکیل می‌دهد، اما نقش زنان در توسعه بیش از یک‌نیمه است. زنان آفریقایی می‌توانند ارتباط خوبی با محیط‌زیست برقرار کنند و به‌دلیل توجه ویژه‌ای که زنان ذاتاً به طبیعت دارند می‌توانند عامل اصلی انتقال فرهنگ زیست‌محیطی به نسل‌های آینده باشند. آنان می‌توانند در کشورهای آفریقایی زنان را جهت برنامه‌ریزی برای اصلاح محیط‌زیست وادار نمایند. صلح‌بانان زن می‌توانند به خانواده‌ها و کودکان آفریقایی بیاموزند که از تردهای غیرضروری با خودرو پرهیز کنند. از استفاده ظروف پلاستیکی و پاک‌سازی محیط‌زیست کوشا باشند. هم‌چنین وضعیت آب در این مناطق بسیار مهم و ضروری است. اگر خانواده‌های این مناطق از فرهنگ مناسبی در زمینه مصرف آب

برخوردار باشند با انتقال این فرهنگ به اعضای خانواده سالانه مقدار زیادی آب صرفه‌جویی خواهد شد (UN News, 2018). فمینیسم صلح طلب معتقد بر وظایفی بود که زنان در زمینه استقرار و حفظ صلح به آنان محول گردد. برحسب توانایی زنان با توجه به دنیا آوردن فرزند و تمایل به وظیفه ذاتی خود در جهت تربیت کردن کودکان تحقق حضور و اثربخشی زنان در ایجاد و حفظ صلح با توجه به حوزه اخلاق مراقبتی و مسئولیت‌پذیری می‌تواند اثرگذار باشد. تاکنون نیز وظایفی که به صلح‌بانان زن در آفریقای جنوبی به آنان محول شده در محدوده فعالیت خود به نحو مطلوب به انجام رسانده‌اند.

نتیجه‌گیری

اقدامات حفظ صلح ملل متحد ابزارهای حیاتی هستند که توسط جامعه بین‌المللی به کار گرفته می‌شوند تا صلح و امنیت را بهبود بخشند. به نظر ما، زنان از جمله بازیگران اصلی در صلح‌سازی محسوب می‌شوند؛ با این تفاوت که در اجرای صلح و دوستی نقش فاعل را ایفا می‌کنند، ولی در دوران جنگ و تجاوز به‌نوعی قربانی به حساب می‌آیند. زنان در مأموریت‌های ایجاد صلح در کشورهای سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج می‌توانند با درک عالی از مأموریت‌های خود محیط کاری مثبتی برقرار کنند و به‌عنوان یک الگوی مثبت و الهام‌بخش معرفی شوند. به نظر می‌رسد حل چالش‌های حضور زنان در صلح، باید از اولویت‌های اصلی سازمان ملل متحد باشد. لزوم ایجاد نظارت نهادهای ارزیابی و گزارش بین‌المللی نیز می‌تواند کمکی جدی در جهت حضور زنان در ایجاد گستره جامعه مدنی در جهت برقراری برابری جنسیتی و صلح پایدار باشد. با توجه به اینکه زنان و کودکان مناطق درگیر جنگ همواره در معرض مستقیم آثار و تبعات سخت و ناگوار درگیری‌ها و مناقشات کشورهای آفریقا قرار دارند، از همین رو تجمیع و یکپارچه‌سازی نهادها و فعالیت‌های سازمان ملل در حوزه صلح و زنان با هدف حداکثرسازی تلاش‌ها و نتایج مورد انتظار به‌منزله چشم‌اندازی پراهمیت برای جلوگیری از اقدامات خشونت‌آمیز جنسی و توانمندسازی زنان آفریقایی مطرح می‌گردد. در راستای نظریه فمینیسم صلح‌طلب به نظر می‌رسد نهادهای بین‌المللی می‌توانند با اختصاص بودجه کافی جهت توانمندسازی زنان بومی (کشورهای آفریقایی) به‌عنوان صلح‌بانان زن در جهت آموزش حقوق شهروندی، آموزش بهداشت، عدم اعزام فرزندان به جنگ، اشتغال‌زایی زنان در مناطق جهت جلوگیری از فقر و فحشا و امنیت شغلی، عدالت اجتماعی و... اقدام کنند و با ایجاد پناهگاه‌های دولتی برای قربانیان خشونت خانگی در مناطق سودان جنوبی، لیبی و ساحل عاج به انتقال فرهنگ به نسل آینده، بخصوص به کودکان و زنان، گام مؤثری در ترویج و حفظ صلح جهانی بردارند.

References

- Amala, A. (2014, May 2014). Global Gender, Women Still lagging behind men's income, from <https://share.america.gov>
- Amala, A. (2018). The Advancement of African Women, VOA, from <https://ir.voanews.com/a/women-africa-politics/1866639.html>
- Amala, A. (2019, March 2019). Creating Equality for Libyan Women, from <http://cmi.fi/2019/03/08/creating-libyan-superwomen/>
- Anderson, R. (2004). A Definition of Peace. *Peace and Conflict: Journal of Peace and Psychology*, 10 (2), pp.101-116.
- Ashrafi, D. (2014). A New Interpretation of International Peace and Security and Its Impact on the Concept of National Sovereignty, *Public Law Research*, Fifteenth Year, No. 42, pp. 83-109. (in Persian)
- Bigio, J., & Vogelstein, R. (2018). Increasing Female Participation in Peacekeeping Operations. *Council on foreign Relations*. www.cfr.org.
- Bozan, B. (1999). People, Governments and Fear, *translated by the Institute for Strategic Studies*, Tehran, Institute for Strategic Studies. (in Persian)
- De la Vega, C., & Haley Nelson, C. E. (2006). The role of women in peacekeeping and peacemaking: *Devising solutions to the demand side of trafficking*. *Wm. & Mary J. Women & L.* 12, 437.
- Family and Women Analytical-News Database. (2012, October 2012). Introduction of the UN Women, Mehrkhaneh, from <http://mehrkhane.com/fa/news/2332/>.
- Fukuyama, F. (1998). Women and the Evolution of World Politics, translated by Abbas Araghchi, *Foreign Policy*, 12(3).
- Maier, C., & Adham H. (2018, February 2018). Libyan women a strong voice, from <https://magazine.manypeaces.org/2018/12/12/libyan-women-a-strong-voice/>, 12 December.
- Malmbo, D. (2010). The Role of Female Officers as Peacekeepers, *available at: www.un.org*
- Moshirzadeh, H. (2011). From Gender to Social Theory, *History of Two Centuries of Feminism*, Tehran, Shirazeh Publishing and Research. (in Persian)
- Movahed, M. (2006). Feminist Theology and Secularization, *Religious Thought*, No. 20, pp. 81-106. (in Persian)
- Nawazani, B. et al., (2014). Key points of theories of international relations, Tehran, Tisa. *Send feedback History Saved Community*. (in Persian)

- Olad Ghobad, F. (2018). The need to increase women's participation in decision-making and decision-making in the peace process, *the second conference on combating terrorism*. (in Persian).
- Pedersen, J. (2008). in the Rain and in the Sun: Women in Peacebuilding in Liberia. *Paper presented at the annual meeting of the ISA's 49th Annual Convention, Bridging Multiple Divides, Hilton San Francisco, San Francisco, CA, USA, Mar 26.*
- Sabouri, Z. et al., (2012). Challenges of the United Nations Women in Creating Lasting Peace, *International Relations Research*, Volume I, Number 5. (in Persian)
- Sabrina, k. et al., (2013). Female Peacekeepers and Gender Balancing: Token Gestures or Informed Policymaking? *International Interactions*, 39 (4).
- Saeedi, G (2018. July 2018). The Role of Women in Sustainable Peace in the World, in *Women in Politics and Development Magazine*, from <https://jwdp.ut.ac.ir/news?newsCode=2841>. (in Persian)
- Sajjadpour, M. K. & Agham Mohammadi, Z. (2015). Security Council, Great Powers and UN Peacekeeping Operations: Conceptual Frameworks and Operational Functions, *Security Horizons*, Eighth Year, No. 28, pp. 161-188. (in Persian)
- Sanehpour, M. (2017). The Maternal Presence of Women in Power and Politics, *Women's Research Journal*, Year 8, Number 1, pp. 121-141. (in Persian)
- Shadmani, M. (2016). An Introduction to the Role of Women in Conflict and the Establishment of Peace, *Journal of Studies on the Protection of Women's Rights*, 2(4), 71-86. (in Persian)
- Tawhidi, A. R. (2018). UN Peacekeepers and the Issue of Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Women (SEA), *Quarterly Journal of Women and Family Socio-Cultural Council*, 20(80), 95-115. (in Persian)
- UN News (2017, January 2017). UN plan for post-conflict transition in Libya makes headway, Security Council told, from <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=58106>, 16 November.
- UN News (2018, Jun 2018). UN poised to scale up support for yiyya's post-conflict transition, Security Council told, from <https://news.un.org/en/story/2018/01/1000622>.
- UN Security Council, Security Council resolution 2272. (2016, February 2016). [on sexual exploitation and abuse by United Nations peacekeepers], 11 March 2016, S/RES/2272 .2016, from <https://www.refworld.org/docid/56e915484.html>.

- UN. GIFT. HUB (2013, March 2013). About UN. Gift, from <http://www.ungift.org/knowledgehub/en/about/index.html.2/6/201>
- Undocs (2016, February 2016). Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse Report of the Secretary-General, <https://undocs.org/A/70/729>, 16 February.
- Van den Heuvel, E. (2018). Gender and Security expert, the Netherlands, at the event: *Women in Peacekeeping: Mission Accomplished*, Peace Palace, Den Hague, 8th March.
- Women, Peace and Freedom (2017, May 2017), International Women's Union for Peace and Freedom, from <https://www.wilpf.org>

